

‘Afrikaans en Nederlands ontmoeten elkaar op de middelbare (secundaire) school’

Joris Cornelissen, 11 april 2023

Artikel in Voertaal, www.voertaal.nu

Artikel:

Het Afrikaans en het Nederlands hebben elkaar veel moois te bieden. De ‘ontmoetingen’ tussen de verwante talen zijn divers, via literatuur, via muziek, via academische samenwerking en op andere terreinen. Hoewel de formele samenwerking tussen de talen blijft steken in politiek geharrewar blijkt de uitruil en kruisbestuiving van de talen in het private domein gelukkig beter te lopen, meestal met kleinschalige, en soms met grootschaligere initiatieven. Zo trad in Amsterdam enkele tijd geleden het Zuid-Afrikaanse band *Spoegwolf* op, bij poppodium *De Melkweg* in hartje Amsterdam. Een popband die met volle overgave optreedt in het Afrikaans in Nederland, grossiert in poëtische teksten, maar daarnaast ook steeds meer (jonge) Nederlanders en Vlamingen raakt vanwege de taalkundige nabijheid van de teksten. Dát bleek ook weer tijdens dit optreden in de Melkweg.

Opvallend is de toenadering van het Afrikaans en het Nederlands op academisch vlak. Deze is steeds intensiever geworden. Taal- en letterkundigen uit Noord en Zuid weten elkaar dan ook steeds beter te vinden. Maar, het onderwijs is meer dan academisch onderwijs alleen en vanuit de gedachte ‘*wie de jeugd heeft, heeft de toekomst*’ hebben Marc le Clercq en Joris Cornelissen verenigd in VECTIS eerder het initiatief genomen tot de ontwikkeling van een digitale lesreeks over het Afrikaans voor middelbare schoolleerlingen (14-17 jaar) in landen waar het Nederlands een officiële taal is: Nederland, Vlaanderen, Suriname en de Nederlands-Caribische landen.

Want, als onderdeel van de algemene culturele bagage van Nederlandstalige middelbare scholieren vinden wij het gewenst om hen op een bescheiden en realistische manier wat mee te geven over het ontstaan en het bestaan van varianten van het Nederlands buiten Europa: **het Afrikaans, het Nederlands in Suriname en het Nederlands op de Nederlands-Caribische eilanden**. De nadruk binnen de digitale lesbrieven ligt op het Afrikaans.

De lesbrieven moeten de Nederlandstalige leerling voldoende inzicht geven in de ontstaansgeschiedenis, de maatschappelijke context, de sprekers en de verspreiding van het Afrikaans, het Surinaams-Nederlands en het Nederlands in het Caribisch gebied. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de belangrijkste kenmerken van het Afrikaans in relatie tot het Nederlands, de uitspraak van het Afrikaans en dienen leerlingen inzicht te krijgen in de specifieke kenmerken en het gebruik van het Surinaams-Nederlands en het Nederlands in het Caribisch gebied. Het project is ruimhartig financieel ondersteund door het ANV (hoofdsponsor), Naspers, de Afrikaanse Onderwijs Trust en enkele kleinere geldschieters.

Overigens zijn er talloze docenten in Nederland en Vlaanderen, die de afgelopen jaren (vóór de ontwikkeling van de lesbrieven) gedreven door hun eigen, enthousiasme hun leerlingen al wat proberen bij te brengen over het Afrikaans. In sommige gevallen leidt tot fysieke bezoeken over en weer. Om docenten te ondersteunen én om meer scholen en dus leerlingen te bereiken is er nu dus een gratis, digitale lesbrieven (plus handleiding voor docenten).

De lesreeks is met vijf lessen bewust beperkt in omvang gehouden, wetende dat een (te) omvangrijke lesreeks niet past binnen de beperkte vrije ruimte die docenten hebben in hun lescurriculum. Realistische ambities dus. De lesbrieven zijn ontwikkeld onder leiding van neerlandicus en didacticus Peter Schoenaerts. Hij werd daarvoor gevoed met inhoudelijke expertise uit de betrokken landen (Adri Breed vanuit de universiteit van Potchefstroom, Welmoed Ventura o.m. verbonden aan de Anton de Kom Universiteit in Suriname en Petra Van Gent voor de Caribische eilanden). De lesreeks is bewust niet bedoeld als blauwdruk en er is voldoende ruimte voor docenten om af te wijken van de lijn van de lesbrieven, of zaken toe te voegen. De lesbrieven hebben naast de basis van de lesbrieven (vijf lessen) ook een 'gereedschapskist' met extra opties (zoals bijvoorbeeld letterkunde).

De inhoud van de lesbrieven is belangrijk, maar zonder aandacht voor aantrekkelijke, eigentijdse lesvormen zouden we ons doel voorbijschieten; de stof moeten tenslotte bekijken en, zo mogelijk, een zaadje voor de toekomst planten bij Nederlandstalige jongeren voor het Afrikaans.

En we zijn bij de ontwikkeling van de lesbrieven natuurlijk niet over *één nacht ijs* gegaan: voordat de digitale lesbrieven definitief gelanceerd zijn, is er een uitgebreide pilot met de lesbrieven gedaan met 9 scholen (17 klassen, ruim 400 leerlingen) in Nederland, Vlaanderen en in het Caribisch gebied. Tijdens de pilot hebben leerlingen en docenten de lesbrieven uitgeprobeerd én geëvalueerd. De ontwikkelde lesbrieven zijn erg positief gewaardeerd met een mooi gemiddeld eindcijfer: een 7,6 door de leerlingen en een 7,5 door de docenten (op een schaal van 1 op 10). De meesten reageren aangenaam verrast en positief op de ontmoeting met het Afrikaans.

De evaluatie van de pilot heeft ook geleid tot toevoeging van een optionele component letterkunde aan de lesbrieven waarmee leerlingen en docenten wat te weten komen over Afrikaanse, Surinaamse en Nederlands-Caribische schrijvers en dichters. Inmiddels hebben naar schatting sinds 2020 tussen de 1500 à 2000 leerlingen met de digitale lesbrieven gewerkt. En iedere keer wordt er in alle bescheidenheid een waardevolle basis gelegd bij Nederlandstalige leerlingen voor het Afrikaans.

De gratis lesbrieven kan (zonder inschrijving) worden ingezien op de VECTIS website: www.vectislingua.org. Daar stellen de leerlingen Faedyn (Curaçao), Philip (Zuid-Afrika) en Yuri (Suriname) zich in een kort promotiefilmpje voor.

Joris Cornelissen, VECTIS

Joris Cornelissen is (mede)oprichter en bestuurslid van VECTIS; een organisatie die probeert de samenwerking tussen het Afrikaans en het Nederlands verder vorm te geven. Onder het motto '*wie de jeugd heeft, heeft de toekomst*' probeert hij vooral de jongere generatie te interesseren voor de bijzondere banden tussen de twee talen: zaadjes planten voor het Afrikaans bij Nederlandstalige jongeren. VECTIS richt zich vooral op het (niet-academisch) onderwijs en media.

Joris was eerder de oprichter en geestelijk vader van het Festival voor het Afrikaans in Nederland waarvan hij de eerste twee edities organiseerde en schrijft met enige regelmaat artikelen over het Afrikaans.

In het dagelijks leven werkt Joris als senior beleidsadviseur voor het Nederlandse Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat